

NASLOVNICA

SADRŽAJ

INTERVJU S POVODOM

KRITIKA...

[Kazališna umjetnost](#)[Žeravica K. Suočavanje s duhovima prošlosti](#)[Žeravica K. Moć nepatvorene emocije](#)[Brekalo M. Polet i pozitivnost](#)[Likovna umjetnost](#)[Filmska umjetnost](#)

MANIFESTACIJE

ESEJI

MEĐUNARODNA SURADNJA

IZDAVAŠTVO

ERASMUS

IN MEMORIAM

Katarina Žeravica

katarinazeravica@gmail.com

Moć nepatvorene emocije

Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku: Janko Matko, *Moć zemlje*, red. Želimir Mesarić, prem. 27.11.2015.

Moć zemlje Janka Matkova čiju režiju i dramaturgiju potpisuje Želimir Mesarić premijerno je prikazana 27. studenog 2015. u produkciji HNK Osijek te je ova predstava ujedno i prva ovosezonska dramska premijera spomenute glavne osječke kazališne kuće. Hrvatski pisac Janko Matko (20.5.1898., Brlenić – 3.8.1979., Zagreb) jedan je od najvažnijih predstavnika hrvatske pučke književnosti koji u svojim književnim ostvarenjima (pripovijesti i romani) implementira građu iz nacionalne povijesti tematizirajući pri tome ljubavnu problematiku, nesretne sudbine žena, klasne razlike, hrvatsko plemstvo i slično. Pozitivni likovi njegovih djela vođeni su snažnim emocijama, svjedoci su prepreka i iskušenja koje život stavi pred njih samo da bi se u konačnici potvrdilo njihovo domoljublje i religioznost kao i završna poanta koja pretpostavlja potvrdu pobjede dobra, pravde i istine.

Foto ustupio HNK Osijek

Drama *Moć zemlje* temelji se na istoimenom autorovom romanu iz 1944. godine koji govori o stvarnoj vlastelinskoj obitelji Jurić podrijetlom iz Matkova rodnog kraja koju čine otac Matija pl. Jurić (Davor Panić), njegova supruga Eva (Ljiljana Krička Mitrović) te kćeri Vera (Matea Grabić) i Jela (Ivana Gudelj). Svijetu "bogatih" koji su u izravnom doticaju s obitelji Jurić pripadaju i Verin prosac Edo pl. Pušić (Duško Modrić), Jelin prosac ing. Ivo Marković (Antonio Jakupčević, student UAOS) te Jurićeva sestra Ana pl. Jolić (Jasna Odorčić). Kontrast obitelji Jurić predstavlja skromna, ali dostojanstvena seljačka obitelj koju čine Joso Kmečić (Aleksandar Bogdanović), njegova žena Janja (Anita Schmidt), sinovi Đuro (Ivan Čačić) i Drago (Aljoša Čepl) te baka Tereza (Radoslava Mrkšić). Usko vezani uz obitelj Kmečić jesu i sljedeći likovi: seljaci Stjepan Šimatić (Vjekoslav Janković) i Ivan Kovačić (Damir Baković), seljanka Kata Perović (Petra Blašković),

Dragina zaručnica Mara (Antonija Pintarić), Đurina zaručnica Franca Šimatić (Ivana Medić), Verin i Đurin sin Božidar (Nikola Pavišić), seoski načelnik Franja Ilijanić (Mario Rade) te liječnik dr. Pisarić (Miroslav Čabraja).

Mukotran život seljaka dodatno zagorčava mlada i samoživna plemkinja Vera koja uživa u jahanju i bez milosti nasrće svojim konjem na seljake i gazi njihove usjeve. Uz očevu podršku ona ustraje u svojim nepodopštinama, a vrhunac predstavlja njezin susret s Đurom kada ga osramoti pred svim seljanima, a on se povrijeđen u svojoj časti uz pokoji sugestiju bake Tereze odluči na osvetu kako su to nekad njihovi stari radili – Veru treba obljubiti čovjek sa zemlje. No, ono što je trebalo biti samo osveta raspirilo je ljubav između Vere i Đure. Vera odbija bogatog zaručnika i ostavlja život razmažene plemkinje iza sebe dok Đuro prekida dogovorene zaruke s djevojkom iz sela. Iako njihov brak iz početka ne nailaza na potvrdu i prihvaćanje ni s jedne strane, obitelj Kmečić prihvaća Veru koja se vrlo brzo navikava na seoski život i revno se prihvaća svih obveza koje ju slijede u kući u koju je došla. Bračna idila okrunjena rođenjem sina Božidara ubrzo biva narušena. Zaustavljajući se u selu, vojnici traže da se netko pobrine za njihove konje te se Đuro dobrovoljno nudi, budući da ima iskustva kao konjušar. No, u trenutku neopreza konji su se propeli i teško ozlijedili Đuru koji ni uz brzu liječnikovu intervenciju nije uspio preživjeti ozljede. Saznavši za nesretan događaj Verina obitelj šalje njezinu sestru i Verinog bivšeg zaručnika da je nagovore da se vrati kući i ostavi seoski život iza sebe, no Vera ustrajna u svojoj odluci, ostaje na selu gdje je upoznala i pronašla pravu ljubav, sreću i smisao života.

Narativ o klasnim razlikama i ljubavi koja ruši predrasude redatelj Želimir Mesarić uspješno je prenio u kazališni diskurs, postavivši predstavu koja je dramaturški jasno koncipirana te u dobro zadanom ritmu drži pozornost publike od samog početka pa do kraja. Manji nedostatak funkcionalnoj dramaturškoj obradi romana i njegovoj inscenaciji ogleđa se u jednom od završnih prizora kada se pad iz sreće u nesreću, odnosno ozljeda i smrt jednog od glavih protagonista, Đure dogode prebrzo te publika takav obrat dočeka nespremna budući da iz prethodnih radnji ništa nije dalo naslutiti takav isuviše brz i neočekivan rasplet događaja.

Slavonski *kolorit* u koji je redatelj smjestio likove i radnju vjerno je prenesen korištenjem slavonske ikavice (jezična adaptacija Ana Ovenić) te njemačkih izraza kojima se služe vlastelini što također pridonosi uspostavi razlike između dvije klase na jezičnoj razini. Pučki napjevi (izbor glazbe Igor Valeri i Želimir Mesarić) koje pjevaju glumci i članovi zbora u promjenama prizora i scena, a koji poprimaju formu kratkih korskih dionica, također doprinose stvaranju vjeme iluzije slavonskog sela. Slavonski *kolorit* kao i klasne razlike vlastela – selo vjerno su dočarani i vizualnim, kostimografskim rješenjima (Danica Dedijer) – bogate haljine i bogata odjeća vlastelinki i vlastelina do skromne grube seoske odjeće seljaka s itaknutim etno motivima na jaknama karakterističnim za Slavoniju. Osim toga, vizualni identitet predstave čine i odlična scenografska rješenja Davora Antolića. Nenametljiva i nepretenciozna scenografija teži realizmu i *povijesnoj točnosti* u prikazu komada, no to čini stavljajući na scenu tek najvažnije elemente koji trebaju

Foto ustupio HNK Osijek

dočarati određene prostore. Tako je u salonu vlastelina Jurića smješten klavir, ormar, a u pozadini je platno (projekcije Willem Miličević) na kojem je projiciran zid sobe obložen tapetama, sa slikom na zidu, kaminom i dva prozora. Centralnom pozicijom dominira veliki masivni stol s tapeciranim stolicama zelenkaste boje od kojih je samo jedna crvene boje i ona je uvijek rezervirana za glavu kuće, vlastelina Jurića. S druge strane, kuća seljaka Kmečića u znaku je skromnog stola i stolica, manje rekvizite kojom se služe u svakodnevnim poslovima (posude za pranje rublja), klupe u vrtu, polje je dočarano povišenom platformom na kojoj se nalazi zemlja koju seljaci kopaju i slično. Ovakva nezahjevna scenografija ostavlja velik prostor glumačkoj igri i ne sputava visoki ritam predstave koji su glumci zadali na samom početku, tim više budući da glumci sami rade promjene rekvizite i scenografije na sceni. Osim toga, brzim izmjenama prostora pomaže i pozadinsko projekcijsko platno na

kojem se po potrebi izmjenjuju i projiciraju unutrašnji i vanjski prostori (nebo, šuma, seosko dvorište...). Jedina primjedba na nepraktičnost korištenja projekcijskog platna kao scenografskog rješenja ogleda se u sceni kada Đuro susreće Veru na konju u šumi. U toj sceni projicirana slika konja djeluje puno veće od Đure te se ovim nesrazmjernim proporcijama narušava željena iluzija "realnosti" prostora i prizora koja se svakako nastojala postići. Osim toga, u toj istoj sceni dvoje likova vode kratak razgovor - Đuru se nazire iza platna, a Veru se ne vidi jer platno projicira samo jedan dio konja, te i ta scena narušava iluziju jer se Đuru odlično čuje dok se dobiva dojam da Vera govori iz veće udaljenosti od Đure nego što to scena nastoji dočarati.

Foto ustupio HNK Osijek

Suigra, partnerski odnosi i uigranost svih članova ansambla, od glumaca do članova zбора, bila je onaj bitan segment koji je uspio "uvući" gledatelje u priču i navesti ih da se na barem jedan trenutak poistovjete s nekim od likova. Iako je svaki član ansambla dao svoj doprinos predstavi, ipak se nekoliko glumaca izdvojilo svojim glumačkim umijećem. Davor Panić je bio uvjerljiv u ulozi popustljivog oca pred nepodopštinama svoje kćeri Vere, ali istovremeno pokazujući odlučan stav i plemićko držanje kad pred seljacima treba braniti svoje interese. Ulogu oca odlično je kreirao i odigrao i Aleksandar Bogdanović, koji je svojim likom donio na scenu ono iskonsko i arhetipsko u "malom" čovjeku vezanom uz zemlju kojeg ne krasi velike diplome, već životna mudrost i blagonakloni humor s kojim gleda na svijet oko sebe. Anita je Schmidt bila uvjerljiva kao majka, Antonija Pintarić je korektno odigrala ulogu kompetitivne snahe koja, iako odrasla na selu, ne može se mjeriti u radu s Verom, dok je Radoslava Mrkšić, doduše kraćim pojavljivanjima na sceni, uvelike pridonijela živosti predstave. No, ono što je djelovalo pomalo začudno jest vizualni identitet bake Tereze (crna duga haljina, crni šešir, torba na leđima u kojoj čuva kojekakve trave i slično) koja je djelovala kao da bi prije odgovarala žanru kao što je *fantasy* ili bajka nego miljeu slavonskog sela.

Iako smo ih već ranije imali prilike vidjeti, što u predstavama HNK Osijek što u nekim drugim projektima, ova je predstava potvrdila da je glavna osječka kazališna kuća napravila odličan potez zaposlivši dvoje mladih i perspektivnih glumaca – Mateu Grabić i Ivana Čaćića koji su pokazali da se već sada u ovoj ranoj fazi njihove glumačke karijere bez imalo straha i susprezanja mogu uhvatiti u koštac s velikim glumačkim izazovima, a povjerenje dano ulogama Vere i Đure u ovoj predstavi su i više nego opravdali. U svakom trenutku njihovog prisustva na sceni u suigri s drugim kolegama ili jedno s drugim, oboje su svojim umijećem i glumačkim transformacijama u potpunosti razradili svoje likove u svim njihovim nijansama, promjenama, kolebanjima i čvrstim stavovima, uvijek iznova pronalazeći pravu motivaciju za njihovo djelovanje te na taj način činili njihove postupke opravdanima i vjerodostojnima.

Foto ustupio HNK Osijek

Usprkos nekim manjim propustima (scena susreta Đure i Vere u šumi uz pomoć projekcijskog platna, neobičan vizualan identitet bake Tereze te prebrzo stradanje Đure) predstava *Moč zemlje* još je jedna u nizu pametno i kvalitetno osmišljenih predstava HNK Osijek za čiju se budućnost ne treba brinuti jer je suigrom glumaca i načinom kojim se bavi raznim tematikama (klasne razlike, ljubav, važnost obitelji i zajedništva, pravičnost, iskrenost, marljivosti...) jasna, razumljiva i zasigurno će biti zanimljiva kako mlađoj tako i starijoj publici. Povrh toga, ovo je jedna od onih predstava koja u gledatelju pobuđuje iskrene i plemenite emocije, istovremeno mu izmamljujući i osmijeh na lice, ali i suzu u oku. Ona nas tjera da malo zastanemo i da se zamislimo nad onim što nas zaista ispunjava i čini sretnima. Poručuje nam da je život nepredvidljiv i da ne ide sve uvijek glatko, no istovremeno vraća nadu da ne

treba odustati od iskrenosti prije svega prema sebi pa onda i prema drugima te da se treba hrabro suočiti s izazovima koje život stavi pred nas.